

Algemene Landsdrukkerij. Van bepaalde officiële documenten werd zelfs het zetsel, na gebruik, aan de FC-LO doorgegeven, die dan zelf afdrukken kon laten maken; in de herfst van '44 kreeg de FC-LO bovendien per maand van de Algemene Landsdrukkerij uit enkele duizenden originele blanco pb's geleverd die zij toen van haar kant gedeeltelijk aan haar vroegere leverancier, de PBC (die Duwaer kwijtgeraakt was), doorgaf.

Het is ondoenlijk een opsomming te geven, welke papieren zoal door de FC-LO nagemaakt werden. Men zou kunnen zeggen: wat de PBC niet namaakte, nam de FC-LO voor haar rekening. Deze twee grote falsificatie-organisaties stonden in een nauw onderling contact: van de zomer van '44 af werd door of namens Rübsaam eens in de veertien dagen een bespreking gevoerd met de topfiguur van de FC-LO, M. M. Oosenbrug – zo werd voorkomen dat dubbel werk verricht werd. Dat de FC-LO veel aandacht besteedde aan het namaken van stempels, spreekt vanzelf – men denke slechts aan de nummers van de 503 distributiekringen die op alle 'gekraakte' inlegvellen aangebracht moesten worden. Aan het einde van de bezetting had de FC-LO in keurige stempelkasten ca. 2 000 nagemaakte stempels gereed staan. Alle leidende functionarissen van de LO beschikten over een catalogus, en de cliché's van de stempels die men nodig had, konden op nummer aangevraagd worden. Voor de illegale verbindingen zorgden, als zo vaak, koeriersters.

Evenals de PBC had de FC-LO veel te danken aan de hulp die haar van het bedrijfsleven uit verleend werd. De drukkers die men tot medewerking bereid gevonden had, gedroegen zich, zo vertelde Oosenbrug na de oorlog,

'met zeldzame belangeloosheid. Soms hielpen ze ons voor niets... Nooit 'smeden' ze ons... We hadden een interessant geval met een drukkerij, gedreven door twee compagnons. De ene was goed en werkte graag voor ons, de andere durfde niet. Toen hebben we op hem onze vervalsingskunst toegepast. We stuurden hem een brief van de *Ortskommandantur* met de opdracht om zoveel mogelijk exemplaren van dat en dat document te leveren. Tegen een order van de *Wehrmacht* had de bange drukker geen bezwaar'¹–

en de FC-LO kreeg wat zij nodig had.

★

¹ K. Norel in: *Den vijand wederstaan*, p. 197.